

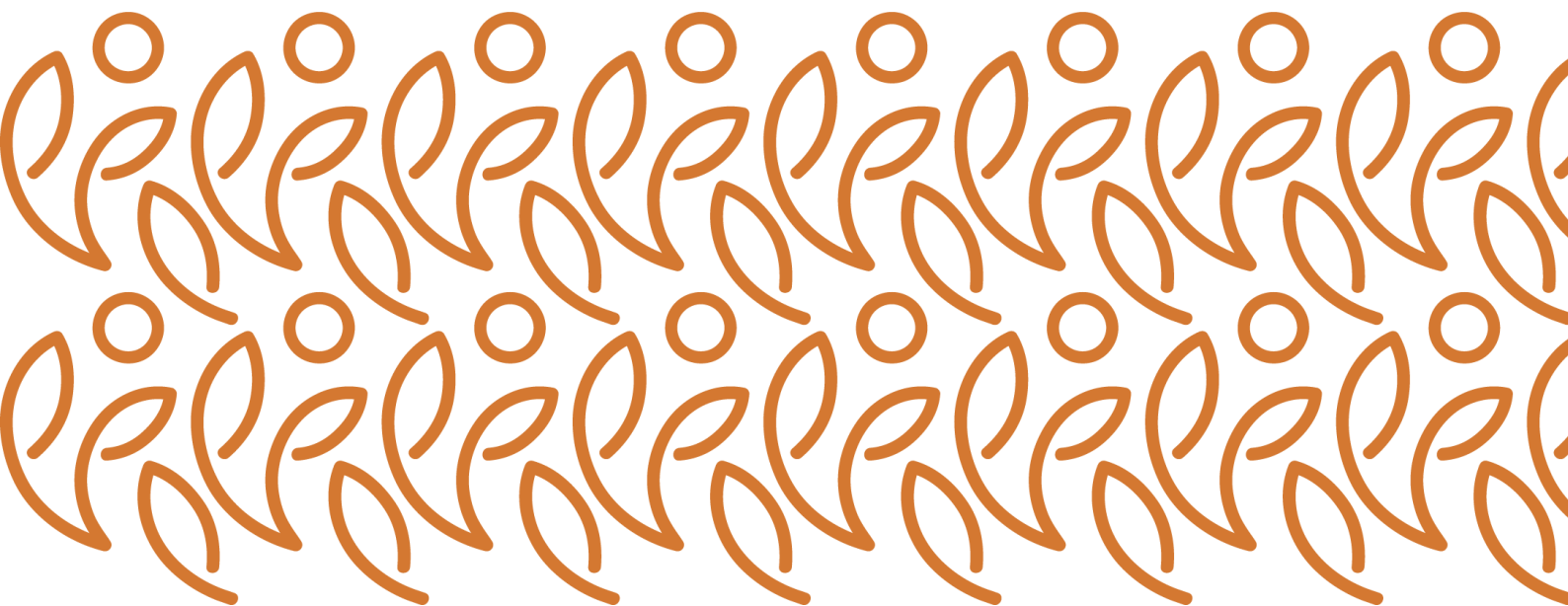

Järjestöyhteistyön käsikirja

Tilannekuva järjestöyhteistyöstä

Miia Hietaniemi, Yhdyspintasuunnittelija

Hyvinvoiva Etelä-Pohjanmaa hanke, Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialue

Sisällys

1	Etelä-Pohjanmaan järjestöyhteistyön toimintaympäristö ja toimijat	5
1.1	Hyvinvointialueen palveluissa toimivat viranhaltijat ja ammattilaiset	5
1.2	Etelä-Pohjanmaan yhdistykset ja järjestöt	5
1.2.1	Yhteisöjen Yhdistys ry ja Järjestötalo	6
1.2.2	Järjestöneuvosto	7
1.3	Yhdyspintatyön, hyvinvoinnin ja terveydenedistämisen lautakunta	8
2	Järjestöyhteistyön rakenteet	9
2.1	Järjestöyhteistyön koordinointi	9
2.2	Hyvinvointialueen palveluiden asiakasohjaus	9
2.3	Perhekeskuskoordinaatio	10
3	Järjestöyhteistyön tarpeet ja yhteistyön rakentaminen	11
3.1	Hyvinvointialueen palvelualueiden tarpeet järjestöyhteistyölle	11
3.2	Järjestöjen tarpeet	12
3.3	Kuntien tarpeet	14
3.4	Yhteiset tavoitteet	15
4	Laki ja asiakirjat	17
4.1	Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä	17
4.2	Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueen alueellinen hyvinvointikertomus- ja suunnitelma ...	18
4.3	Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueen osallisuus- yhdenvertaisuus ja tasa-arvo-ohjelma .	19
5	Järjestöyhteistyön verkostot ja Hyte-verkostot ikäryhmittäin	20
5.1	Hyvinvointialueen verkostot	20
5.1.1	Lapset ja nuoret	20
5.1.2	Työikäiset	21
5.1.3	Ikääntyvät	21
5.1.4	Teemalliset	21
5.2	Kansalliset järjestöyhteistyötä tukevat verkostot	23
5.3	Alueelliset järjestöjen verkostot	23
5.4	Paikalliset järjestöyhteistyön verkostot	26
6	Kumppanuus ja yhteistyön muodot	27
6.1	Tilannekuva järjestöavustuksista	27
6.2	Hyvinvointialueen järjestöavustukset ja tilayhteistyö	28
6.3	Kumppanuuskeskustelut	29
6.4	Kumppanuuspöydät	30

7	Viestintä	31
8	Järjestöyhteistyön keskeiset toimintamallit	32
8.1	Palvelupolut ja asiakasohjaus	32
8.2	Koulutus ja ohjaus	32
8.3	Yhdyspintatyön aamukahvit	33
8.4	Digitaaliset alustat ja ratkaisut	33
8.5	OLKA-toiminta.....	34
8.6	Kokemusasiantuntijatoiminta	34
8.7	Kohtaamispaikkatoiminta.....	35
8.8	Ystävä- ja tukihenkilötoiminta	36
8.9	SKET ja vapaaehtoistoiminta,	36
9	Muu järjestöyhteistyö	37
10	Vuoropuhelu ja yhteiskehittäminen	38
10.1	Asiakkaiden ohjaaminen järjestötoimintaan	38
10.2	Asiantuntijuuden jakaminen	38
	Lähteet	40

Järjestöyhteistyön käsikirjan tausta

Järjestöyhteistyön käsikirja sisältää Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueen järjestöyhteistyön tekemisen periaatteet ja tarpeet. Käsikirja kuvaa rakenteita ja toimintatapoja, joilla järjestöyhteistyötä hyvinvointialueella tehdään yhdessä eri sidosryhmien kanssa. Käsikirja on koottu osana Hyvinvoiva Etelä-Pohjanmaa hanketta ja se on tarkoitettu niin hyvinvointialueen viranhaltijoiden ja ammattilaisten, päättäjien, järjestöjen ja muiden sidosryhmien järjestöyhteistyön kehittämisen tueksi.

Tässä asiakirjassa käytetään yleiskäsitettä järjestö, jolla tarkoitetaan hyvinvointia ja terveyttä edistäviä ja osallisuutta vahvistavia järjestöjä ja yleishyödyllisiä yhteisöitä laajasti. Pääsääntöisesti yhteistyö painottuu sosiaali- ja terveysalan järjestöihin. Asiakirjaan on kerätty materiaalia vuosien 2024–2025 aikana alueellisista hyvinvoinnin ja terveydenedistämisen neuvotteluista ja aikuissosiaalityön ja mielenterveys- ja päihdepalveluiden järjestöyhteistyön kumppanuuspöydistä sekä hyvinvointialueen työntekijöille, kuntiin ja järjestöille kohdennetuista erillisistä kyselyistä ja työpajoista.

Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialue on ollut mukana vuosina 2022–2025 Euroopan sosiaalirahaston rahoittamassa kansallisessa kestävä kasvun ohjelmassa, jossa on otettu käyttöön muun muassa Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen ohjauksessa [Hyte-palvelukonseptia](#). Kyseessä on palvelukonsepti, jossa lisätään hyvinvointialueen, kuntien ja järjestöjen yhteistyötä esimerkiksi digitaalisin ratkaisuin niin, että eri toimijoiden hyvinvointia ja terveyttä edistävä toiminta on sekä asukkaalle helpommin löydettävissä että ammattilaisten käytettävissä asiakas- ja palveluohjaustilanteessa.

Hankevuosina on tuettu alueen järjestöjä ja kuntia kuvaamaan hyvinvointia ja terveyttä edistävä toimintansa ja palvelut joko palvelutietovarantoon tai Lähellä.fi-palveluun. Lisäksi on tunnistettu ja kehitetty hyvinvointialueen palveluissa asiakasohjauksessa olevia järjestöyhteistyön käytänteitä, joista tärkeimpiä on sisällytetty tähän asiakirjaan. Hankeaikana pilotoitiin ja käyttöön otettiin hyvinvointia ja terveyttä edistävä palvelutarjotin Tarmoa hyvinvointialueen ammattilaisten työkaluksi.

1 Etelä-Pohjanmaan järjestöyhteistyön toimintaympäristö ja toimijat

Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueen järjestöyhteistyön toimintaympäristö on verkostomainen ja muuttuva. Yhteistyörakenteet ja erityispiirteet voivat vaihdella palvelukohtaisesti tai alueellisesti paljonkin riippuen toimijoista. Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueella on 18 eri kokoista kuntaa ja väkiluku huhtikuussa 2025 oli noin 190 000 asukasta.

Alueen kunnista Seinäjoki on suurin, 67 000 asukasta ja alueen muuttoliike myös ohjautuu sinne. Etelä-Pohjanmaan kokonaisväkimäärän kehitys on jo pidempään ollut laskeva. Vuoden 2023 lopussa Etelä-Pohjanmaalla oli suhteellisesti vähemmän työikäisiä mutta enemmän alle 15-vuotiaita ja 65 vuotta täyttäneitä kuin koko maassa keskimäärin.

Vuonna 2023 ulkomaan kansalaisten osuus Etelä-Pohjanmaan väestöstä oli 3 prosenttia. Etelä-Pohjanmaan vieraskielisestä väestöstä puhutuimmat kielet vuonna 2023 olivat ukraina, venäjä ja viro.

1.1 Hyvinvointialueen palveluissa toimivat viranhaltijat ja ammattilaiset

Järjestöyhteistyön toimintaympäristö rakentuu hyvinvointialueen palveluista ja niissä toimivista ammattilaisista, jotka omassa asiakastyössään hyödyntävät järjestöjen osaamista tai ohjaavat asiakkaita järjestöjen toimintaan. Alueella on kahdeksan sote-keskusta ja yhtä monta perhekeskusta. Hyvinvointialueella on noin 10 000 työntekijää, joista suurimmat henkilöstöryhmät ovat ammattikorkeakoulutasoisen terveydenhuollon tutkinnon suorittaneet 3000, ammatillisen sosiaali- ja perustervesalan tutkinnon suorittaneet 2900, sosiaalityön henkilöstöä on 1000, pelastusalan henkilöstöä 900.

Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueella yhdyspintatyön ja hyvinvoinnin ja terveydenedistämisen strategiset kysymykset käsitellään hyvinvointialueen johtoryhmässä. Järjestöyhteistyötä tehdään palvelualueilla useiden viranhaltijoiden ja ammattilaisten sekä kehityspalveluissa toimivien asiantuntijoiden toimesta.

1.2 Etelä-Pohjanmaan yhdistykset ja järjestöt

Järjestöt ovat erilaisia ja eri kokoisia yhdistyksiä, joiden joukossa on myös palveluntuottajajärjestöjä. Etelä-Pohjanmaalla on kaikkiaan yli 4000 rekisteröityä yhdistystä, joista sosiaali- ja terveydenhuollon yhdistyksiä noin 350 (kuva 1). Kaikki alueelle rekisteröityt yhdistykset eivät välttämättä toimi enää aktiivisesti.

Etelä-Pohjanmaan järjestöt

Kaikkien eri alojen
rekisteröityjä yhdistyksiä
yhteensä **4 063**

Kaikkien eri alojen
rekisteröityjä säätiöitä
yhteensä **53**

Järjestömuotoisia palveluntuottajia

Sosiaali- ja varhaiskasvatuspalvelut

31 järjestöä, **59** toimintapistettä

Terveyspalvelut

10 järjestöä, **10** toimintapistettä

Lähde: PRH:n yhdistysrekisteri ja säätiörekisteri, SPR,
Valviran Soteri-rekisteri (tammikuu 2025)

• **Sosiaali- ja terveysalan** rekisteröityjä
yhdistyksiä ja säätiöitä yhteensä **352**

	Yhdistykset	Säätiöt
Alajärvi	17	
Alavus	17	
Evijärvi	6	
Ilmajoki	12	1
Isojoki	6	
Isokyrö	9	
Karjajoki	1	
Kauhajoki	23	
Kauhava	28	2
Kuortane	7	
Kurikka	43	2
Lappajärvi	9	
Lapua	22	
Seinäjoki	105	
Soini	7	
Teuva	13	
Vimpeli	7	
Ähtäri	15	
Yhteensä	347	5

SOSTE

Kuva 1. Etelä-Pohjanmaalla toimivat järjestöt kattavat kaikki eri ikäryhmät. (SOSTE ry 2025)

Henkilöstö ja toiminta

Suurin osa alueen yhdistyksistä toimii vapaaehtoisvoimin. Maakunnalliseen järjestökyselyyn 2024 vastaajista palkattuja työntekijöitä oli 37:lla % yhdistyksistä ja vapaaehtoisten määrä yhdistyksessä oli 4–250 henkilöä. Sote-yhdistyksissä toimintamuotoina tai palveluna korostui vertaistoiminta (82 %), vaikuttamistoiminta ja vapaaehtoistoiminta (69 %), kerho- ja ryhmätoiminta (62 %) sekä ohjaus ja neuvonta. Kaikki yhdistykset mukaan lukien suurin toimintamuoto tai palvelu oli vapaaehtoistoiminta (49 %), virkistystoiminta (39 %) sekä harrastus- ja kertotoiminta 40 %). (Yyry ry/ maakunnallinen järjestökysely 2024.)

1.2.1 Yhteisöjen Yhdistys ry ja Järjestötalo

Yhteisöjen Yhdistys ry hallinnoi Järjestötaloa, jossa saman katon alla toimii yhdeksän sosiaali- ja terveysjärjestöä sekä kaksi hanketta. Jäsenjärjestöjä Yhteisöjen Yhdistys ry:llä on yhteensä noin 60. Yhteisöjen Yhdistys ry tukee yhdistysten-toimintaedellytyksiä, osaamista ja vapaaehtoistoimintaa. Toiminta perustuu järjestöjen, julkisen ja yksityisen sektorin ja muiden tahojen keskinäiseen yhteistyöhön ja sen kehittämiseen.

Yhteisöjen Yhdistys ry koordinoi ja kutsuu koolle alueellaan järjestöjä keskinäiseen yhteistyöhön ja toimii sihteerinä muun muassa järjestöjen yhteiselle toimielimelle Järjestöneuvostolle.

Seinäjoen keskussairaalassa toimii Yhteisöjen Yhdistys ry:n koordinoimana OLKA-toiminta ja mielenterveys- ja hyvinvointialue tekee yhteistyötä mm. Järjestötalon tukihenkilötoiminnan kanssa.

1.2.2 Järjestöneuvosto

Etelä-Pohjanmaan järjestöneuvosto on järjestöjen omahallinnollinen vaikuttamistoimielin, joka koostuu eteläpohjalaisista järjestöedustajista. Neuvostoon valitaan edustajat 14 eri järjestökategoriaan kahdeksi vuodeksi kerrallaan. Järjestöneuvostoon on kutsuttu myös julkisten toimijoiden edustajista hyvinvointialueen, kuntien ja maakuntaliiton edustajat.

Neuvosto on järjestöjen etua ajava vaikuttamistoimielin ja sen tarkoituksena on vahvistaa järjestöjen roolia ja äänen kuulemistä osana hyvinvointialueen, maakunnan ja kuntien päätöksentekoa ja toimintaa.

Järjestöneuvoston tehtävänä Etelä-Pohjanmaalla on:

- Kehittää ja luoda järjestöneuvoston toimintaa sekä toimintaedellytyksiä sekä mahdollistaa osaltaan eri keinoin kategorioiden välinen yhteistyö ja vuoropuhelu.
- Tuoda järjestöjen kokemustieto, osaaminen ja tarpeet julkisten toimijoiden tietoisuuteen osana vaikuttamistoimintaa.
- Antaa lausuntoja sekä tehdä aloitteita ja esityksiä tuoden esille järjestöjen ja niiden jäsenten tarpeita.
- Osallistua alueellisten strategioiden ja ohjelmien valmisteluun sekä palveluiden ja rakenteiden kehittämiseen.
- Nimetä pyydettyä julkisten toimijoiden työryhmiin ja toimielimiin järjestöistä edustajat.

Järjestöneuvosto ei ole hyvinvointialueen virallinen vaikuttamistoimielin eikä siinä ole myöskään hyvinvointialueen viranhaltijaa valmistelu- tai esittelyvastuussa.

1.3 Yhdyspintatyön, hyvinvoinnin ja terveydenedistämisen lautakunta

Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueen hallintosäännön (Aluevaltuusto 26.5.2025 §59) mukaisesti Yhdyspintatyön sekä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lautakunta osallistuu hyvinvointialuestrategian ja palvelustrategian valmisteluun, toimeenpanon seurantaan sekä raportointiin aluehallitukselle. Se valmistelee linjauksia palvelutuotannon yhteistyöstä yksityisten yritysten, kuntien, muiden julkisten toimijoiden ja yleishyödyllisten yhteisöjen, kuten järjestöjen kanssa. Lautakunta toimii järjestämislain (612/2021) 7 §:n mukaisena hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen vastuutahona ja vastaa lain mukaisten neuvotteluiden järjestämisestä.

Lautakunnan tehtäviin kuuluu neuvotella kuntien kanssa hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen yhteistyöstä, tavoitteista ja työnjaosta sekä tukea yhteistoimintaa eri sektoreiden ja järjestöjen välillä. Lautakunta valmistelee hyvinvointialueen strategiset hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tavoitteet, alueellisen hyvinvointikertomuksen ja -suunnitelman yhdessä kuntien kanssa, ja seuraa väestön hyvinvointia ja siihen vaikuttavia tekijöitä.

Lisäksi lautakunta suunnittelee toimenpiteitä, joilla vahvistetaan hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä tekevien järjestöjen toimintaedellytyksiä ja vaikutusmahdollisuuksia, sekä päättää järjestöavustusten myöntämisestä talousarvion puitteissa.

Etelä-Pohjanmaan Järjestöneuvoston edustajalla on lautakunnassa edustaja ja varajäsen. Edustusosoikeudesta on päätetty erikseen lautakunnan järjestäytymisen yhteydessä.

2 Järjestöyhteistyön rakenteet

Järjestöyhteistyön sekä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen rakenteiden muodostuminen on vielä käynnissä ja päivittyvät jatkossa.

2.1 Järjestöyhteistyön koordinointi

Hyvinvointialueen edustaja on kuulunut kansalliseen hyvinvointialueiden järjestökoordinaattoreiden verkostoon, jossa tietoa ja toimintakäytänteitä on jaettu yhdessä. Verkostossa on jaettu kokemuksia muiden hyvinvointialueiden osallisuus ja yhdyspintatyön rakenteista ja järjestöyhteistyön ja avustamisen käytänteistä. Pääsääntöisesti eri hyvinvointialueilla on nimetty järjestöyön koordinaattori tai tehtäviä hoidetaan yhteisesti osana muuta osallisuus ja vaikuttamistoimielinyhteistyötä erilaisten nimikkeiden alla. Yhteistä on, että tehtävässä olevat huolehtivat hyvinvointialueen yleishyödyllisen järjestö- ja seurakunta-yhteistyön koordinoimisesta ja tukevat yhteistyöhön liittyvien lakisääteisten velvollisuuksien toteutumista ja avustusvalmistelua.

Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueella järjestöyhteistyötä koordinoidaan vuoden 2026 alusta alkaen osallisuus-, asiakkuus- ja yhdyspintatyöhön nimetyn henkilön toimesta.

2.2 Hyvinvointialueen palveluiden asiakasohjaus

Paikallista kunnassa tapahtuvaa yhteistyötä tehdään usein asiakasrajapinnassa sote-ammattilaisten kanssa. Hyvinvointialueen verkkosivuilla on asiakasohjauksen yhteystiedot. Järjestöt voivat olla yhteydessä eri palveluiden asiakasohjaukseen. Eri palveluiden asiakasohjauksen yhteystiedot ovat löydettävissä hyvinvointialueen verkkosivuilta.

- [Perhekeskuksen asiakasohjaus - Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialue](#)
- [Työikäisten asiakasohjaus - Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialue](#)
- [Vammaispalvelun asiakasohjaus - Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialue](#)
- [Ikäihmisten neuvonta- ja ohjauspalvelu - Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialue](#)

Hyvinvointialueella toimivat sosiaali- ja terveystieteiden ammattilaiset hyödyntävät työssään monialaisen hyvinvointia ja terveyttä edistävän

asiakas- ja palveluohjauksen työvälineenä puheeksi ottamisen mallia sekä digitaalista palvelutarjotinta (www.tarmoa.fi) ohjatessaan asiakkaita mm. kolmannen sektorin toiminnan pariin. Näiden avulla asiakkaiden hyvinvointiin, terveyteen ja elämäntilanteeseen liittyviä teemoja voidaan käsitellä varhain ja luontevasti osana asiakaskohtaamisia. Mallin avulla tunnistetaan tuen tarpeita ja mahdollistetaan oikea-aikainen ohjaus ja neuvonta hyvinvointia ja terveyttä edistäviin matalan kynnyksen palveluihin, kuten liikunta-, ravitsemus- ja mielenterveyspalveluihin sekä eri elämäntilanteita tukevien ryhmien ja neuvontapisteiden pariin.

2.3 Perhekeskuskoordinaatio

Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialue vastaa perhekeskuskoordinaatiosta. Perhekeskuskoordinaatio sijoittuu perheiden palveluihin ja kokonaisuutta johtaa palveluyksikköjohtaja. Koordinaatiossa työskentelee perhekeskuskoordinaattori, joka on tärkein yhdyshenkilö järjestöyhteistyölle. Järjestöt ja seurakunnat voivat olla häneen yhteydessä, jos haluavat tehdä yhteistyötä jonkin alueen perhekeskustoimintaan liittyen. Perhekeskuksissa työskentelevät ammattilaiset tekevät myös tiivistä yhteistyötä järjestöjen kanssa osana omaa työtään.

3 Järjestöyhteistyön tarpeet ja yhteistyön rakentaminen

3.1 Hyvinvointialueen palvelualueiden tarpeet järjestöyhteistyölle

Yhteistyö on todettu keskeiseksi tekijäksi hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueella. Hyvinvoiva Etelä-Pohjanmaa -hanke toteutti keväällä 2024 henkilöstökyselyn hyvinvointia ja terveyttä edistäviin palveluihin liittyen. Kyselyyn vastasi 112 ammattilaista, joista suuri osa oli sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastyötä tekeviä henkilöitä.

Tulosten mukaan kuntien ja kolmannen sektorin tarjoama toiminta täydentää hyvinvointialueen palveluja ja auttaa vastaamaan asukkaiden moninaisiin tarpeisiin. Ammattilaiset pitivät tärkeänä, että toiminnasta on saatavilla ajantasaista ja helposti löydettävää tietoa, jotta asiakkaita voidaan ohjata oikea-aikaisesti sen pariin. Erityisen tärkeinä pidettiin matalan kynnyksen liikuntaryhmien, mielenterveyttä tukevien palvelujen, ystävätoiminnan, kohtaamispaikkojen ja erilaisten elintapaohjausten saatavuutta, jotka tukevat hyvinvointia arjen tasolla.

Kyselyn aikaan alueella ei vielä ollut yhteistä digitaalista palvelutarjotinta, ja sen puute nousi tuloksissa selvästi esiin. Nyt hyvinvointialueella on otettu käyttöön digitaalinen palvelutarjotin, www.tarmoa.fi. Se kokoaa yhteen kuntien, järjestöjen ja kolmannen sektorin tarjoamat hyvinvointia ja terveyttä edistävät palvelut. Alusta helpottaa ammattilaisten työtä, vahvistaa ohjauskäytäntöjä ja tekee palveluista aiempaa saavutettavampia sekä henkilöstölle että asukkaille.

Hyvinvointialueella järjestettiin alkusyksystä 2024 valmisteleva työpaja ennen lakisääteisiä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen neuvotteluja. Työpajaan osallistui yli sata esimiestä ja asiantuntijaa eri palvelualueilta. Työssä kartoitettiin palvelualueiden tarpeita järjestöyhteistyölle ja todettiin järjestöjen ennaltaehkäisevän, terveyttä edistävän sekä osallisuutta ja yhteisöllisyyttä vahvistavan työn olevan keskeistä korjaavien palveluiden kustannusten hillitsemiseksi.

Terveyden- ja sairaanhoidon palveluissa korostuivat suurten sairausryhmien parissa toimivat järjestöt sekä vertaistuki, ensitietoryhmät, kohtaamispaikat ja OLKA-toiminta. Lisäksi toivottiin yksinäisyyttä vähentävää toimintaa ja matalan kynnyksen liikuntaa.

Perhe- ja sosiaalipalveluissa keskeisiksi nähtiin vertaistuki, neuvonta, kohtaamispaikat, kriisiapu, ruoka-apu, ystävätoiminta sekä lasten, nuorten

ja perheiden tukimuodot. Palveluiden nopea saavutettavuus ja tasaisempi alueellinen saatavuus nousivat esiin, samoin yhteistyön vahvistaminen järjestöjen, kuntien ja seurakuntien kanssa.

Ikäihmistien palveluissa painottuivat muistisairauksien ennaltaehkäisy, omaishoitajien tukeminen, OLKA-toiminta, digitaitojen vahvistaminen sekä yksinäisyyttä ehkäisevä ystävätoiminta.

Järjestöavustusten painotukset määritellään laajapohjaisen valmistelun ja vuoropuhelun perusteella siten, että ne tukevat hyvinvointialueen strategisia tavoitteita ja asukkaiden hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä. Avustusten kohdentamisessa on korostettu ennaltaehkäisevää ja matalan kynnyksen toimintaa, osallisuuden ja toimintakyvyn vahvistamista sekä turvallisuutta edistäviä sisältöjä. Painotukset perustuvat tunnistettuihin alueellisiin tarpeisiin ja neuvotteluissa sekä verkostoissa esiin nousseisiin näkemyksiin, ja niiden tavoitteena on varmistaa järjestötoiminnan vaikuttavuus ja tarkoituksenmukainen tuki eri ikäryhmille ja kohderyhmille.

Alueellisten hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen neuvottelujen materiaaleihin pääset tutustumaan hyvinvointialueen sivuilla hyvaep.fi>Hyvinvointialue>Hyvinvoinnin ja terveydenedistäminen>

[Alueelliset hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen neuvottelut - Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialue.](#)

3.2 Järjestöjen tarpeet

Järjestötoimintaympäristössä on tunnistettu muutoksia, jotka liittyvät julkisen rahoituksen saatavuuteen sekä hallinnollisten tehtävien määrään. Järjestöjen toiminnassa korostuu entistä laajempi osaamistarve muun muassa avustushakemusten laatimisessa, raportoinnissa ja viestinnässä. Lisäksi on tunnistettu tarve vahvistaa viestintää järjestöjen toiminnasta sekä asukkaiden ohjausta järjestöjen tarjoamiin palveluihin.

Hyvinvointialueyhteistyö

Hyvinvointialueyhteistyön osalta Yhteisöjen Yhdistys ry / Järjestötalon vuonna 2024 toteuttaman kyselyn mukaan noin kolmannes järjestöistä ilmoitti tekevänsä yhteistyötä hyvinvointialueen kanssa. Yhteistyömuodot liittyivät muun muassa kumppanuuksiin, asiakasohjaukseen,

vapaaehtoistoimintaan sekä verkosto- ja asiantuntijayhteistyöhön. Osassa vastauksia todettiin, ettei yhteistyötä ole tai sen koettiin vähentyneen hyvinvointialueuudistuksen myötä.

Kehittämistarpeina nousivat esiin säännöllisempi vuorovaikutus, yhteistyörakenteiden selkeyttäminen, tiedonkulun vahvistaminen sekä nimetyt yhteyshenkilöt. Lisäksi todettiin, ettei hyvinvointialueen järjestöavustusten käytännöistä ollut kaikilla toimijoilla riittävää tietoa, ja esiin nousi tarve kriteerien, hakuprosessin ja aikataulujen selkeyttämiselle. Kyselyn perusteella valtaosa järjestöistä ei ollut mukana hyvinvointialueen kanssa toteutettavassa kehittämishankeyhteistyössä. (Yyry ry/ maakunnallinen järjestökysely 2024.)

Kuntayhteistyö

Järjestöt kuvasivat kyselyyn 2024 kunnan kanssa toteutuvaksi tila- ja tapahtumayhteistyötä, verkostoyhteistyötä, kehittämishankkeita, kumppanuussopimuksia sekä koulu- tai oppilaitosyhteistyötä. Kehittämishankeyhteistyötä toteutti vajaa puolet vastaajista (46 %) kunnan kanssa. Kunnalta avustusta oli saanut 60 % vastanneista. Kunnilta toivottiin sujuvan avustushakemusprosessin lisäksi aktiivista ja monipuolista tiedottamista sekä avoimia ja perusteltuja myöntökriteerejä avustuksille. Kunnilta toivottiin lisää kumppanuuspöytiä ja tapaamisia, vuorovaikutusta, keskustelua, yhteistä ideointia ja aktiivisuutta yhdistyksiin päin. Tulosten perusteella järjestöyhdyshenkilötoiminnan näkyvyyttä voidaan edelleen vahvistaa kunnissa, sillä yli puolet vastanneista ei tiennyt onko kunnassa järjestöyhdyshenkilöä.

Muu yhteistyö

Muita yhteistyökumppaneita vastanneiden yhdistysten mukaan olivat oppilaitokset (47 %), seurakunnat (27 %) ja maakuntaliitto (10 %). Työllistymistä tukevaa toimintaa vastasi tekevänsä vain pieni osa yhdistyksistä, kuntien kanssa 16 % ja hyvinvointialueen kanssa 7 %. (Yyry ry/ maakunnallinen järjestökysely 2024.)

Toimitilat

Vastaajista 75 % koki yhdistysten toimitilat sopivaksi ja riittäviksi yhdistyksen toiminnan kannalta. Vastaajista 38:lla % ei ole pysyviä toimitiloja ja tällöin hyödynnetään muita maksullisia tai maksuttomia tiloja. Yhdistysten tilojen yhteiskäytön kehittämiseksi nähtiin tarvetta, mutta niissä oli paikkakuntaakohtaisesti vaihtelua. Yhdistystentalo / Järjestotalo -tyyppiset yhteiskäyttöön soveltuvat tilat kuvattiin toimiviksi ja yhteistyön säästävän resursseja. (Yyry ry/ maakunnallinen järjestökysely 2024.)

3.3 Kuntien tarpeet

Alueen kaikkiin kuntiin on nimetty järjestöyhdyshenkilö. Alueelle on perustettu yhteinen verkosto, jossa kuntien järjestöyhdyshenkilöt sekä järjestöjen ja hyvinvointialueen edustaja tapaavat säännöllisesti. Verkostossa on kerätty tietoa muun muassa kuntien avustuskäytänteistä ja järjestöjen kanssa tapahtuvasta muusta yhteistyöstä.

Tähän asiakirjaan on hyödynnetty Seinäjoen kaupungin eri toimialoille tekemää kartoitusta, sillä samoja yhteistyötarpeita on myös muissa kunnissa. Seinäjoen kokoamassa järjestöjen yhteistyöselvityksessä 2024 nähtiin, että

- järjestöt ehkäisevät syrjäytymistä ja yksinäisyyttä sekä edistävät kuntalaisten hyvinvointia ja terveyttä monin eri toimin.
- Järjestöt lisäävät työllisyyttä ja elinvoimaa kaupungissa. Järjestöt tuovat myös tuloja ja matkailijoita kaupunkiin tapahtumien kautta.
- Järjestöt tavoittavat laajasti eri ikäisiä kuntalaisia ja jalkauttavat, tiedottavat ja tukevat kaupungin palveluiden toteutumista
- Järjestöt tukevat kaupunkia kumppaneina eri palveluissa, projekteissa ja hankkeissa. Järjestöt jakavat yhteistyössä erilaista osaamista kaupungille. Järjestöt tukevat kaupungin osallistumista monialaisiin ja ammatillisiin verkostoihin.
- Järjestöt tukevat kaupunkia erilaisissa harjoittelu- ja hälytystilanteissa.

- Järjestöt osallistavat ja aktivoivat kuntalaisia lisäämällä yhteisöllisyyden kokemuksia, tuomalla esiin kuntalaisten ääntä ja osallistamalla kuntalaisia elinympäristön kehittämiseen.
- Järjestöt lisäävät ja monipuolistavat palvelutuotantoa tuottamalla edullisia ja ilmaisia palveluita monipuolisella tarjonnalla kulttuuriin, liikuntaan- ja urheilutoimintaan, nuorisotoimintaan, tapahtumiin, kyliin- ja kaupungin osiin sekä moniin kaupungin palveluiden sisältöihin.

Järjestöt täydentävät kunnan palvelukokonaisuutta ja vähentävät kunnan painetta järjestää palveluita. Järjestöt tuottavat palveluita, joita kunta ei välttämättä pystyisi itse järjestämään. (Kuntien hyvät käytänteet ja tarpeet järjestöyhteistyössä, 12.9.2024 Kivioja K. & Kiviniemi S.)

3.4 Yhteiset tavoitteet

Asukkaan hyvinvointi ja osallisuus on eri toimijoiden yhteinen tavoite. Hyvinvointialueen on neuvoteltava vähintään kerran vuodessa yhdessä alueensa kuntien, järjestöjen ja muiden hyvinvointialueen alueella hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä tekevien toimijoiden kanssa hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä koskevista tavoitteista, toimenpiteistä, yhteistyöstä ja seurannasta. (612/2021 §7).

Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueen yhdyspintatyön sekä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lautakunta päätti 2024 lakisääteisten hyvinvoinnin ja terveydenedistämisen neuvotteluiden teemaksi *Julkisten toimijoiden järjestöyhteistyön*. Neuvotteluissa syntyi tahtotila edistää yhdessä seuraavia:

1. Käynnistetään järjestöjen avustamisen sisältöjen ja käytäntöjen yhteensovittaminen julkistoimijoiden kesken.
2. Vapaaehtoistyön kasvattaminen yhteisillä rakenteilla järjestöjen ja julkistoimijoiden kesken.
3. Hyvinvointisuunnitelmat ja strategiat resurssien kohdentamisen perusteena huomioiden elinkaariajattelu ja erityisryhmät

Syksyn 2025 neuvotteluissa käytiin läpi, miten edellisten neuvotteluiden linjauksia on edistetty. Neuvotteluiden varsinaisena teemana esiteltiin ja käytiin keskustellen läpi alueelliseen hyvinvointikertomukseen koottu

tietosisältö sekä valmistelu alueelliseen hyvinvointisuunnitelmaan valittavista ikäryhmittäisistä painopisteistä.

2024 ja 2025 vuosien neuvottelupöytäkirjat ovat julkisia ja löytyvät hyvinvointialueen verkkosivuilta [Alueelliset hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen neuvottelut - Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialue](#).

4 Laki ja asiakirjat

Lainsäädäntö asettaa kunnille ja hyvinvointialueille velvoitteita järjestötoiminnan tukemiseen. Julkisessa toiminnassa on tarpeen hahmottaa järjestöille suunnattujen avustusten ja tukimuotojen kokonaisuus kunnissa ja hyvinvointialueella. Yhteistyön kehittäminen tukee toimijoiden välistä yhteensovittamista.

4.1 Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä

Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain 612/2021 *§6 Hyvinvoinnin ja terveydenedistäminen kunnassa ja §7 hyvinvoinnin ja terveydenedistäminen hyvinvointialueella* ovat keskeisiä määrittämään järjestöyhteistyötä. Lakiteksti kohdistaa sekä kuntiin että hyvinvointialueisiin samanlaiset vaatimukset: "Kummallakin taholla on ensisijainen vastuu hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä siltä osin kuin tämä tehtävä kytkeytyy kunnan tai hyvinvointialueen muihin lakisääteisiin tehtäviin. Molempien on edistettävä hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä tekevien järjestöjen toimintaedellytyksiä ja vaikutusmahdollisuuksia hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä. Säädoskohtaisissa perusteluissa järjestöjen toimintaedellytysten tukeminen tarkoittaa esimerkiksi toimitilojen luovuttamista järjestöjen käyttöön ja kunnan tai hyvinvointialueen harkinnan mukaan myös avustusten myöntämistä järjestöille. (Haikari, J. 2021.)

Hyvinvointialueen on lain mukaan neuvoteltava kuntien sekä muiden hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä tekevien toimijoiden kanssa hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä koskevista tavoitteista, toimenpiteistä, yhteistyöstä ja seurannasta vähintään kerran vuodessa (612/2021 Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä).

Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialue- ja palvelustrategia

Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialue- ja palvelustrategia kokoaa yhteen pitkän aikavälin tavoitteet. Nykyiseen strategiaan on kirjattu, että palvelujen tuottamistapojen linjauksilla vahvistetaan palvelujen saatavuutta ja tuetaan alueen järjestöjen, yhdistysten, seurakuntien ja yritysten toimintamahdollisuuksia. Palveluista luodaan myös asiakkaille yhtenäisiä palvelukokonaisuuksia, jotka ovat sekä kustannustehokkaita että vaikuttavia. Tuotantotapoja valitessa arvioidaan eri tapojen vaikutuksia asiakkaiden, alueellisten erityispiirteiden, hyvinvointi- ja terveyshyötyjen, talouden ja kustannusvaikuttavuuden sekä

henkilöstöresurssien näkökulmasta. (Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueen Hyvinvointialue- ja palvelustrategia 2022, 2, 10, 12.)

Palvelujen tuottamisessa kehitetään alueen yritysten ja yhdistysten kanssa yhdessä monituottajaympäristöä, joka turvaa riittävän ja toimivan alueellisen palvelutuotannon. Nuorisovaltuustolle, vanhusneuvostolle sekä eri erityisryhmien vaikuttamistoimielimille ja järjestöille luodaan aidot osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet palvelujen ja palvelu- ja hoitoketjujen kehittämiseen. (Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueen Hyvinvointialue- ja palvelustrategia 2022, 12, 14.) Asiakirjaa päivitetään säännöllisesti.

Hyvinvointialuestrategian liitteisiin on nostettu keskeisiä lähtökohtia ja niitä edistäviä toimia. Keskeistä on muun muassa säilyttää ja vahvistaa toimivia yhdyspintoja ja toimintamalleja kuntiin jääviin palveluihin, järjestöihin, seurakuntiin ja yksityiseen sektoriin.

- Tarkastellaan hyvinvointia riittävän laajasti, osallisuus huomioiden. Huolehditaan riittävästä resurssoinnista ja luodaan toimivat kannustimet hyte-työlle.
- Alueen asukkaat huomioidaan tasapuolisesti, elämänkaari ja asuinalueet huomioon ottaen.

4.2 Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueen alueellinen hyvinvointikertomus- ja suunnitelma

Alueellinen hyvinvointikertomus ja -suunnitelma on strateginen asiakirja, joka kokoaa tietoa väestön hyvinvoinnista ja terveydestä väestöryhmittäin, arvioi siihen vaikuttavia tekijöitä ja linjaa hyvinvointialueen tavoitteita sekä toimenpiteitä tavoitteiden toteuttamiseksi. Taustalla on Sote-järjestämislaki (612/2021 §7).

Suunnitelma valmistellaan valtuustokausittain ja Etelä-Pohjanmaan alueelliseen hyvinvointisuunnitelmaan 2026–2029 on päätetty valita painopisteet ikäryhmittäin: Lapset ja nuoret, Työikäiset ja Ikääntyvät. Suunnitelman kokoamisesta vastaa Yhdyspintatyön sekä hyvinvoinnin ja terveydenedistämisen lautakunta. Hyvinvointisuunnitelman kokoamista valmistellaan hyvinvointialueen hyvinvointikoordinaattorin ja hyvinvointialueen johtoryhmän nimeämien vastuuhenkilöiden toimesta useissa eri työryhmissä ja jo olemassa olevissa verkostoissa. Järjestöjen edustajia on mukana monialaisissa työryhmissä.

4.3 Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueen osallisuus- yhdenvertaisuus ja tasa-arvo-ohjelma

Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueen osallisuus-, yhdenvertaisuus- ja tasa-arvo-ohjelma kokoaa yhteen Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueen osallisuuden tavoitteet, toimintatavat, yhdyspinnat ja yhteistyön sekä kehittämisen painopisteet. Ohjelma antaa raamit hyvinvointialueen yhdenvertaisuuden suunnitelmille.

Hyvinvointialueen osallisuustyö ei ole erillinen kokonaisuus, vaan osallisuustyö tapahtuu eri tasoilla, niin organisaation toimialueiden keskinäisessä yhteistyössä kuin niiden sisällä olevissa pienemmissä yksiköissä. Hyvinvointialueen osallisuus eri sidosryhmien kanssa toteutuu eri verkostoissa. Osallisuuden edistämiseksi ei ole perustettu erillisiä työryhmiä. Osallisuustyöstä vastaavat johtajat, lähiesihenkilöt ja verkostoja koolle kutsuvat vastuuhenkilöt. Osallisuustyön osalta merkittävää on, että näkökulma huomioidaan nykyisissä rakenteissa ja tavoissa toimia. (Osallisuus-, yhdenvertaisuus ja tasa-arvo-ohjelma 2024–2026, 4, 21.)

5 Järjestöyhteistyön verkostot ja Hyte-verkostot ikäryhmittäin

5.1 Hyvinvointialueen verkostot

Hyvinvointialueen toimialueiden eri palvelualueilla on monenlaisia alueellisia ja paikallisia verkostoja, joista tähän asiakirjaan ei ole saatu koottua täydellistä kartoitusta. Päivitettyä tilannekuvaa on vaikea koota, sillä verkostoja perustetaan eri asioiden ympärille ja toisaalta verkostot voivat vain lakata kokoontumasta monestakin eri syystä. Asiakirjaan on nostettu hyvinvointialueen näkökulmasta keskeisiä hyvinvointia ja terveyttä edistäviä verkostoja ikäryhmittäin jaoteltuna. Näissä verkostoissa on myös järjestöedustus mukana. Lisäksi on koottu keskeiset teemalliset verkostot. Verkoston yhteyteen on kuvattu lyhyesti myös sen tehtävä ja tarkoitus.

5.1.1 Lapset ja nuoret

Maakunnallinen perhekeskuksen ohjausryhmä

Etelä-Pohjanmaan perhekeskustoiminnan johtamiseen on muodostettu kaksipuolainen verkostojohtamisen ja koordinaation rakenne. Perhekeskuksen strategisena ohjausryhmänä toimii maakunnallinen perhekeskuksen ohjausryhmä. Ohjausryhmään kuuluu edustus hyvinvointialueen sosiaali- ja terveydenhuollosta, kuntien sivistystoimesta, alueen järjestöistä, seurakunnasta, oppilaitoksista, Kelasta, poliisista sekä nuorisovaltuuston ja kokemusasiantuntijatoiminnan jäsenen. Ryhmän tehtävänä on ohjata, koordinoida, tukea ja arvioida alueen kehittämistyötä. Ryhmällä on keskeinen rooli alueen lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin edistämisessä ja palvelukokonaisuuksien kehittämisessä. Ohjausryhmä kokoontuu 4 kertaa vuodessa, koolle kutsuja sekä työryhmän puheenjohtajana toimii hyvinvointialueen perheiden palveluista palveluyksikköjohtaja.

Alueelliset perhekeskustyöryhmät

Kaikilla perhekeskusalueilla toimii alueelliset perhekeskustyöryhmät, joita koordinoidaan hyvinvointialueen perhekeskuskoordinaattorin ja kunnan sivistystoimen yhteistyössä. Työryhmät toimivat strategisen ja operatiivisen toiminnan konkreettisina jalkauttajina. Työryhmien jäsenet vievät omissa organisaatioissaan ja toimintayksiköissään sovittuja asioita ja toimintamalleja käytäntöön.

Lasten ja nuorten alueellinen hyvinvointisuunnitelmatyöryhmä

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaa kootaan laajempaan ja eri painopisteisiin jakautuvina pienempinä työryhminä. Mukana on perhekeskustoimijoita hyvinvointialueelta, kunnista, järjestöistä, seurakunnista, oppilaitoksista, poliisista ja nuorisovaltuustosta.

Alaikäisten nuorten päihteiden käytön palveluprosessin kehittäminen

Alaikäisten nuorten päihteiden ongelmakäytön prosessia on kehitetty yhdessä monialaisen työryhmän kanssa. Tavoitteena kehittämisessä ja sen toteuttamisvalmiuksien vahvistamisessa on vähentää päihteiden käytöstä aiheutuvia haittoja niin yksilöiden kuin perheidenkin tasolla. Toimintamalli suunnitellaan vastaamaan alueellisia tarpeita käytettävissä olevat resurssit huomioiden. Alueellisen suunnitelman avulla voidaan edistää palvelujen yhdenvertaisuutta, laatua ja oikea-aikaisuutta sekä varmistaa, että apua on saatavilla matalalla kynnyksellä niissä ympäristöissä, joissa lapset, nuoret ja perheet arkeaan elävät. Käytännön toteutuksesta, mallin juurruttamisesta sekä säännöllisestä seurannasta ja kehittämisestä on tärkeää sopia yhteiset menettelytavat.

5.1.2 Työikäiset

Työikäisten monialainen alueellinen hyvinvointisuunnitelmatyöryhmä on perusteilla.

5.1.3 Ikääntyvät

Ikäihmisten alueellisessa hyvinvointisuunnitelmatyöryhmässä on mukana hyvinvointialueen edustajia ikäihmisten palveluista, asiakasohjauksesta ja sosiaalityöstä, terveyspalveluiden kuntoutuspalveluista ja geriatralta, kuntien hyvinvointi- ja vapaa-aikatyöstä, ikääntyvien kanssa toimivista järjestöistä ja OLKA-toiminnasta.

5.1.4 Teemalliset

Alueellinen hyvinvoinnin ja terveydenedistämisen verkosto on monialainen yhteistyön verkosto, joka perustettiin hyvinvointialueen valmisteluvaiheessa edistämään yhdyspinnoilla tapahtuvaa hyvinvoinnin ja

terveydenedistämisen yhteistyötä. Verkostossa ovat mukana kaikki kunnat sekä oppilaitosten, järjestöjen ja Etelä-Pohjanmaan liiton edustajat. Verkoston kokoonpanoa ollaan päivittämässä.

Elintapaohjauksen maakunnallinen kehittämisverkosto edistää elintapaohjausta edistävien toimintamallien kehittämistä ja käyttöönottoa hyvinvointialueen ja kuntien yhteistyönä. Verkostossa on mukana kaikkien Etelä-Pohjanmaan kuntien edustajat muun muassa liikuntaneuvonnasta vastaavia sekä hyvinvointialueelta terveydenhoitajia ja kehittämisasiantuntijoita.

Ehkäisevän päihdetyön alueellisessa verkostossa on mukana Etelä-Pohjanmaan kuntien ehkäisevästä päihdetyöstä vastaavat henkilöt, aluehallintoviraston ja EHYT ry:n edustajat sekä hyvinvointialueen asiantuntijoita. Verkoston kokoukset ovat kaksi-kolme kertaa vuodessa.

Ehkäisevä päihdetyö kuuluu kuntien ja hyvinvointialueiden lakisääteisiin tehtäviin. Laki ehkäisevän päihdetyön järjestämisestä (523/2015) ohjaa päihdehaittojen ehkäisemiseksi ja vähentämiseksi tehtävää työtä. Työ kattaa alkoholi-, huumausaine- ja rahapelihaittojen sekä tupakka- ja nikotiinituotteiden käytön ehkäisyn ja vähentämisen. Hyvinvointialueen tehtävänä on tukea alueensa kuntia ehkäisevän päihdetyön toteuttamisessa ja kehittämisessä sekä huolehtia ehkäisevän päihdetyön tehtävistä sosiaali- ja terveydenhuollon palveluissa (5 §).

Ravitsemusterveydenedistämisen työryhmää koordinoidaan hyvinvointialueen ravitsemusasiantuntijoiden toimesta ja sen puheenjohtajana on hoitotyön johtaja. Verkosto edistää vaikuttavien ja ennaltaehkäisevien toimintamallien käyttöön ottamista monialaisessa yhteistyössä ja valmistelee myös alueellista hyvinvointisuunnitelmaa. Kyseessä on monialainen verkosto, jossa on edustajia muun muassa hyvinvointialueen ja kuntien ruokapalveluista, eri ikäryhmien palvelualueilta, hyvinvointialueen vaikuttamistoimielimistä, kuntien varhaiskasvatuksesta ja sivistyspalveluista, oppilaitoksista.

Väkivaltaverkosto on hyvinvointialueen väkivaltatyön koordinaattorin koolle kutsuma foorumi, johon kuuluu lähisuhdeväkivaltatyön koulutettuja avainhenkilöitä ja väkivaltatyötä tekevät järjestöt, MIELI Kriisikeskus Seinäjoki, Rikosuhripäivystys Seinäjoen toimipiste, Etelä-Pohjanmaan Ensi- ja turvakotiyhdistys ry ja lähisuhdeväkivaltapoliisi. Verkostossa käsitellään ajankohtaisia asioita ja ilmiöitä sekä tehdään yhteiskehittämistä. Se on myös toimijoiden väkivaltatyössä kohtaamien asioiden jakamisen vertaistuellinen foorumi. Verkosto kokoontuu 2–3 kertaa vuodessa.

Lähisuhdeväkivallan monialainen ehkäisytyöryhmä toimii ohjaavana ja linjaavana hyvinvointialueella ja väylänä päätöksentekoon. Työryhmään kuuluu sekä hyvinvointialueen omia viranhaltijoita, asiantuntijoita että viranomaistahoja. Järjestöt ovat keskenään päättäneet sinne yhden edustajan.

5.2 Kansalliset järjestöyhteistyötä tukevat verkostot

Kansallinen järjestöyhteistyön verkosto koostuu järjestöyhteistyöstä vastaavista työntekijöistä hyvinvointialueilla. Tarkoituksena jakaa hyviä käytäntöjä ja ajankohtaistietoa järjestöyhteistyöhön ja osallisuuteen liittyen. Verkosto kokoontuu kuusi kertaa vuodessa ja keskustelee keskenään yhteisellä Teams-kanavalla. Verkostoa kutsuu koolle 2025 Varsinais-Suomen hyvinvointialue.

Kansallinen omaishoidon kehittäjäverkosto kehittää ja jakaa käytänteitä hyvinvointialueiden kesken. Vuonna 2025 vastuussa on HUS Helsingin yliopistollinen sairaala. HYVAEP:lta osallistuu vuorotellen työryhmään edustajia ikäpalveluista ja vammaisten palveluista. Verkosto kokoontuu kuusi kertaa vuodessa.

5.3 Alueelliset järjestöjen verkostot

Yksinäisyysverkosto

SPR:n Länsi-Suomen piiri koordinoi alueella Yksinäisyysverkostoa. Verkosto kokoontuu kaksi kertaa vuodessa ja siihen kuuluu järjestöjen ja kuntien edustuksen lisäksi hyvinvointialueen edustus perhepalveluista ja aikuissosiaalityöstä. Verkoston tavoitteena on jakaa tietoa, tunnistaa eri väestöryhmien ja alueiden tarpeita ja huomioida väliinputoajat. Verkosto

tuo esiin olemassa olevia keinoja yksinäisyyden ennaltaehkäisemiseksi ja ideoi, mitä ilmiön eteen voidaan tehdä yhdessä.

Perheet keskiöön verkosto

Lapsiperhejärjestöt ovat verkostoituneet yhteen Etelä-Pohjanmaan Perheet Keskiöön verkostossa, joka linkittyy valtakunnalliseen Lastensuojelun Keskusliiton koordinoimaan verkostoon. MLL Pohjanmaan piiri koordinoi Etelä-Pohjanmaan verkostoa. Hyvinvointialueen perhekeskuskoordinaatio on mukana tässä verkostossa.

Kuntien järjestöyhdyshenkilöverkoston koordinaatio ja koolle kutsuminen siirtyy vuoden 2026 alusta Yhteisöjen Yhdistys ry:lle. Verkoston tehtävä on mahdollistaa kuntien välinen keskustelu järjestöyhteistyöstä. Verkostossa on kaikkien Etelä-Pohjanmaan kuntien ja hyvinvointialueen edustus. Verkosto on kaikkia järjestöjä tarkoittava verkosto, ei vain sote-järjestöjä. Verkosto mahdollistaa hyvinvointialueen ja kuntien välisen tiedonvaihdon koskien järjestötyötä: hyvien käytänteiden ja tiedon jakamisen järjestöyhteistyöstä, alueellisen hyvinvointisuunnitelman jalkauttamisen järjestöyhteistyössä, yhteisten tapahtumien, koulutusten, kumppanuuspöytien suunnittelun ja alueellisten hankkeiden suunnittelun.

Yhteisöjen Yhdistys ry on itsessään verkostojärjestönä keskeinen toimija, joka on monialainen, erityisesti sote-alan järjestöjen yhteistyöjärjestö. Yhteisöjen Yhdistys ry edistää alueella järjestöjen välistä yhteistyötä sekä yhteistyötä järjestöjen ja julkisen sektorin välillä. Yhteisöjen Yhdistys ry koordinoi verkostoja sekä toimii koordinaatio- ja viestintätukena monelle eri verkostolle sekä Järjestötalon toiminnan että OLKA-toiminnan kautta.

Yhteisöjen Yhdistys ry/Järjestötalo koordinoi Etelä-Pohjanmaan järjestöneuvostoa, joka on järjestöjen yhteinen vaikuttamistoimielin. Järjestöneuvoston ja sen taustaksi perustetun **järjestöyhteistyöryhmä EMMYn** jäsenyhdistysten kautta kanavoidaan kansalaisyhteiskunnan, eli kuntien ja maakunnan asukkaiden ääntä yhteisiin neuvottelupöytiin.

Lisäksi Järjestötalo koordinoi **Etelä-Pohjanmaan järjestötyöntekijöiden EPAT-verkostoa**, joka kokoaa yhteen alueen järjestöjen työntekijöitä, liittojen aluetyöntekijöitä ja järjestöjohtoa.

Etelä-Pohjanmaan sosiaali- ja terveysjärjestöjen valmiusverkosto

on perustettu vuonna 2024 tukemaan viranomaisia kriisitilanteissa. Verkoston tarkoituksena on vahvistaa alueen valmiutta ja kykyä vastata erilaisiin kriisitilanteisiin, kuten luonnonkatastrofeihin, onnettomuuksiin ja muihin poikkeustilanteisiin. Verkosto on avoin kaikille sosiaali- ja terveysalan järjestöille, jotka haluavat osallistua ja tukea yhteistä valmiutta. Etelä-Pohjanmaan sosiaali- ja terveysjärjestöjen valmiusverkostoa koordinoi SPR yhteistyössä Yhteisöjen Yhdistys ry/Järjestötalon kanssa.

Omaishoidon järjestöjen alueellinen Ämyri-verkosto

on omaisyhdistyksille ja omaisten parissa työskenteleville tahoille, erityisesti vapaaehtois pohjalta toimiville yhdistyksille tarkoitettu vaikuttamiskanava. Verkosto kokoontuu kaksi kertaa vuodessa ja hyvinvointialueen edustajat ovat osallistuneet verkostoon tarvittaessa kutsuttuna.

Etelä-Pohjanmaan vammaisjärjestöjen verkosto

Verkosto on perustettu 2020 ja se kokoontuu 4–5 x vuodessa. Tavoitteena on vahvistaa vammaisjärjestöjen välistä tiedon vaihtoa, alueellista vaikuttamista sekä muuta yhteistyötä Etelä-Pohjanmaalla. Verkostossa toimii pääsääntöisesti valtakunnallisten liittojen työntekijöitä seuraavista Autismiliitto ry, Diabetesliitto ry, Epilepsialiitto ry, Etelä-Pohjanmaan muistiyhdistys ry, Hengitysliitto ry, Invalidiliitto ry, Kehitysvammaisten Tukiliitto ry, Kuuloliitto ry, Kuurojenliitto ry, Liikehäiriösairauksien liitto ry, Lihastautiliitto ry, Neuroliitto ry, Näkövammaisten liitto ry, Suomen CP-liitto ry ja Suomen Kuurosokeat ry. Verkosto tekee mielellään yhteistyötä ajankohtaisten teemojen osalta esimerkiksi hyvinvointialueen, alueen vammaisneuvostojen ja muiden toimijoiden kanssa. Verkoston laaja-alaista asiantuntijuutta vammaiskysymyksissä on mahdollista hyödyntää eri tavoin olemalla yhteydessä verkoston jäseniin.

5.4 Paikalliset järjestöyhteistyön verkostot

Kunnissa ja seutukunnissa on lukuisia järjestöyhteistyön verkostoja. Osassa näistä on kuntien edustajia ja osassa myös hyvinvointialueen edustajia. On mahdollisuus kuvata kaikkia, mutta alla kahdesta kuntien koordinoimista verkostoista esimerkki.

Aineellisen avun antajat kokoontuu Evijärvellä ja verkostossa on mukana seurakuntien, järjestöjen ja kunnan edustus. Verkosto huolehtii muun muassa ruoka-avun rytmittämisestä lomajaksoilla, joululahjamaistamisesta niin, että apu ohjautuu tasaisemmin sitä tarvitseville ikäryhmille. Yhdessä järjestetään myös yksinäisten joulujuhlaa.

Ehkäisevän päihdetyön järjestöverkoston kutsuu koolle Seinäjoen kaupunki. Mukana ovat KRIS ry, Kokemus ja vertaistoimijat ry OLKKARI, MIELI Kriisikeskus Seinäjoki, SPR, Etelä-Pohjanmaan Ensi- ja turvakoti ry, RockCamp ja Seamk. Verkoston tehtävä on tuoda tietoa ja järjestää ehkäisevän päihdetyön tapahtumia alueella ja yhteistyön kehittäminen toimijoiden kesken.

6 Kumppanuus ja yhteistyön muodot

6.1 Tilannekuva järjestöavustuksista

Alueen yhdistykset saavat avustuksia sekä kunnalta että hyvinvointialueelta. Yhteisöjen Yhdistys ry/Järjestötalon 2024 toteuttaman maakunnallisen järjestökyselyn mukaan (N=95) kunnalta avustusta on saanut 60 % vastanneista ja hyvinvointialueelta avustusta oli saanut 15 % vastaajista. (Yyry ry/ maakunnallinen järjestökysely 2024.)

Hyvinvointialueen avustukset

Hyvinvointialueen järjestöavustuksista 2023–2025 on päättänyt aluehallitus ja osa avustuksista on jaettu palvelualueiden budjetista. 2025 hyväksytyn hallintosäännön (aluevaltuusto 26.5.2025 § 59) mukaan päätösvalta on jatkossa yhdyspintatyön sekä hyvinvoinnin ja terveydenedistämisen lautakunnalla. Avustusmäärärahoista päättää valtuusto osana kokonaistalousarviota. Vuonna 2025 avustusta sai 30 järjestöä.

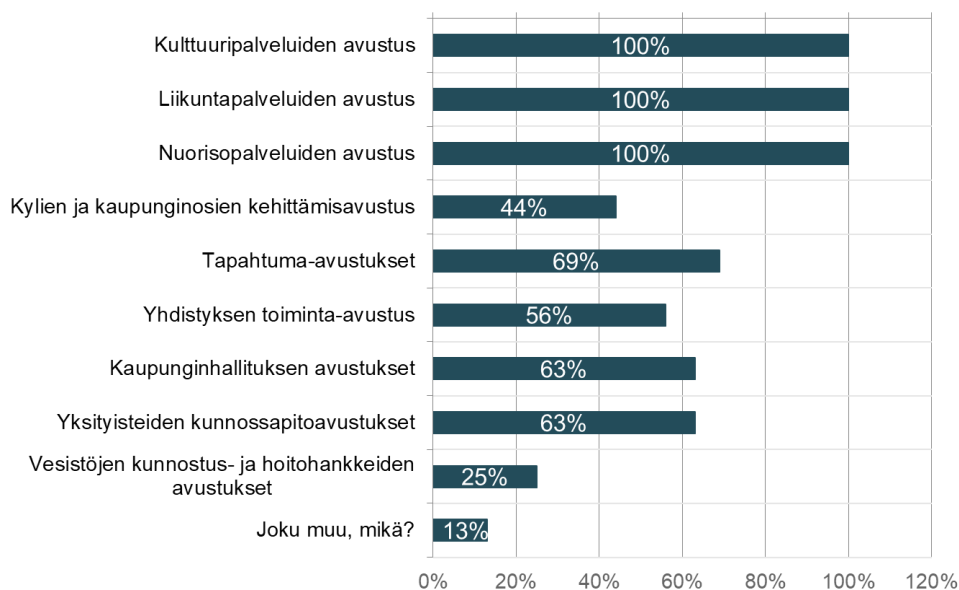
Kuntien avustukset

Kuntien eri toimialueiden avustusmääräkokonaisuudet järjestöille ovat merkittäviä. Etelä-Pohjanmaan kunnat tarjoavat järjestöjen haettavaksi kulttuuripalveluiden, liikuntapalveluiden ja nuorisopalveluiden avustuksia. Tammikuussa 2024 kuntien järjestöyhdyshenkilöille tehtyyn kyselyyn vastasi 15 kuntaa. Kyselyyn vastanneista kunnista 44 % myöntää kylien ja kaupunginosien kehittämisavustuksia, 56 % yhdistysten toiminta-avustuksia ja 69 % tapahtuma-avustuksia. Hakuaikataulut vaihtelevat kunnissa ja eri avustuksissa. Avustushaut ovat avoinna vaihtelevasti keväisin ja syksyisin.

Hankeaikana järjestöjen avustamisen sisältöjen ja käytäntöjen yhteensovittamisesta julkistoimijoiden kesken on käyty vuoropuhelua Kuntien järjestöyhdyshenkilöverkostossa. Verkostossa on todettu, että hyvinvointialueella ja kunnilla on itsehallinto avustuskäytänteissä. Yhtenäisiä avustuskäytänteitä ei ole tarpeen eikä mahdollista luoda. Verkosto voi toki koota ja jakaa kehittämistarpeita ja hyviä käytänteitä.

Kuntakohtaisissa avustuskäytännöissä on tunnistettu tilanteita, joissa sosiaali- ja terveysalan yhdistysten huomioiminen vaihtelee. Myöskään

hyvinvointialue ei avusta paikallisia yhdistyksiä, ellei yhteistyö ole selkeästi kytköksissä sen palveluihin. Kunnat avustavat paikallisia sote-yhdistyksiä, jos niiden toiminta on sovitettavissa hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen teemoihin. Kunnissa hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen näkökulma huomioidaan osana muita avustusmuotoja, kuten liikunta- ja kulttuuriavustuksia (ks. kuva 2.)

Kuva 2. Etelä-Pohjanmaan järjestöt voivat hakea kunnissa seuraavia avustuksia (N 15). (Kysely kuntien järjestöyhdyshenkilöille 2024)

STEA-avustukset

Valtion STEA-avustuksiin kohdistuu lähivuosina merkittäviä vähennyksiä. Muutoksella arvioidaan olevan vaikutuksia STEA-avustusta hyödyntävien yhdistysten toimintaedellytyksiin myös Etelä-Pohjanmaalla sekä yhdistysten mahdollisuuksiin laajentaa toimintaansa tai käynnistää uusia toimintoja. Kansallisessa tarkastelussa Etelä-Pohjanmaan alueella toimivien järjestöjen STEA-avustusten määrä asukasta kohden on suhteellisesti pienempi kuin useilla muilla hyvinvointialueilla. Lisäksi alueen järjestöille myönnetty avustusosuus on ollut keskimäärin pienempi suhteessa haettuun määrään verrattuna valtakunnalliseen tasoon.

6.2 Hyvinvointialueen järjestöavustukset ja tilayhteistyö

Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialue (HYVAEP) edistää järjestöyhteistyössä alueen asukkaiden hyvinvointia, terveyttä ja osallisuutta tukemalla

järjestöjen toimintaedellytyksiä, myöntämällä järjestöavustuksia ja tarjoamalla maksuttomia tiloja.

Avustusten kokonaissummasta päättää vuosittain aluevaltuusto talousarvion päätöksenteon yhteydessä. Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueen järjestöavustusten ja tilayhteistyön periaatteet on hyväksytty Yhdyspintatyön sekä hyvinvoinnin ja terveydenedistämisen lautakunnassa 25.9.025 §38.

Vuonna 2024 hyvinvointialue avusti järjestöjä 161 000 € edestä ja avustuksella tuettiin seuraavia toimintoja:

- Kohtaamispaikkoja ja matalan kynnyksen toimintaa eri kohderyhmille.
- Vertaistukea, ryhmätoimintaa ja tapahtumia lapsille, nuorille, omaishoitajille, ikäihmisille, mielenterveysasiakkaille, läheisille ja rikos-/päihdetaustaisille.
- Koulutuksia, ensitietopäiviä ja luentoja, joissa painotettiin mm. aivoterveyttä ja väkivallan tunnistamista.
- Erityistä tukea sairastuneille ja heidän läheisilleen (diabetes, muistisairaudet, syöpä).
- Vapaaehtoistoimintaa ja tukihenkilötoimintaa, joilla tuettiin lapsia, perheitä ja ikäihmisiä.
- Yhteistyötä hyvinvointialueen ja muiden toimijoiden kanssa palveluiden kehittämiseksi ja tiedon levittämiseksi.

6.3 Kumppanuuskeskustelut

Kumppanuusavustusta hakevien järjestöjen kanssa käydään kumppanuuskeskustelut. Niihin osallistuvat järjestön edustajien kanssa yhteistyötä koskevien palvelualueiden viranhaltijat ja muut avustettavan toiminnan osalta keskeiset yhdyshenkilöt hyvinvointialueelta.

Kumppanuuskeskustelussa käsitellään avustuksen kohteena olevan toiminnon tai hankkeen kytkeytymistä hyvinvointialueen palveluihin sekä keskustellaan muista järjestöjen yhteistyötoiveista ja -tarpeista.

Kumppanuuskeskusteluissa luodaan pohjaa paikallisten yhteistyömuotojen rakentamiselle palvelulinjojen ja järjestöjen kesken.

Järjestöt voivat esittää toiveen kumppanuuskeskusteluun hyvinvointialueen nimetyille yhdyshenkilölle, joka koordinoi toteutettavaksi Teams-tapaamisen palvelualueiden kanssa. Mikäli järjestö on aikeissa

hakea kyseiseen toimintaan STEA-avustusta, kumppanuuskeskustelun ajankohdasta voidaan neuvotella tarpeen ja aikataulujen mukaisesti.

6.4 Kumppanuuspöydät

Hyvinvointialue järjesti työikäisten aikuisten osallisuutta ja vertaistukea edistävät alueelliset kumppanuuspöydät vuosina 2024 ja 2025, joihin osallistui laajasti ammattilaisia kunnista, seurakunnista, järjestöistä ja hyvinvointialueen mielenterveys- ja riippuvuushoidon palveluista sekä sosiaalipalveluista. Kumppanuuspöydästä nousi esiin seuraavat tavoitteet:

1. Syrjäytyneiden tai syrjäytymisuhan alla olevien tunnistaminen, tavoittaminen ja tarkoituksenmukainen palveluohjaus matalan kynnyksen ja vertaistuen piiriin.
 - Koko Etelä-Pohjanmaan alueella olisi matalankynnyksen kohtaamispaikkoja edistämässä työikäisten ja kaikkien kuntalaisten hyvinvointia.
2. Yhteinen alusta
 - Tieto, ohjaus ja neuvonta on saatavilla asuinpaikasta riippumatta.
 - Tarmoa-palvelutarjotin, palvelut kaikkien yhteisesti helposti löydettäväksi
3. Toistemme tunteminen
 - Toimivan yhdyspinnan luominen julkisten toimijoiden ja yhdistysten välille

Vuonna 2024 hyvinvointialueen kuntien järjestöyhdyshenkilöille toteuttamassa kyselyssä, kuntien vastaajista 81 % näki tarpeellisen kunnallisten kumppanuuspöytien järjestämisen, 50 % teemallisten, 43 % seudullisten ja 25 % hyvinvointialueen laajuisten kumppanuuspöytien järjestämisen.

7 Viestintä

Hyvinvointialue viestii järjestöille joko suoraan omien palveluiden tai hankkeiden verkostojen kautta tai laajemmin viestiessään Yhteisöjen Yhdistys ry:n uutiskirjeen kautta, joka on tilattavissa jtalo.fi sivustolta. Hyvinvointialue viestii järjestöille myös verkkosivuillaan ja sosiaalisen median kanavissa.

Viestintää järjestöyhteistyöhön liittyvistä asioista on tapahtunut järjestöille, muille julkistoimijoille ja päättäjille myös Yhdyspintatyön aamukahveilla.

Palveluiden kuvaaminen

Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialue hyödyntää Lähellä.fi-palvelua ja palvelutietovarantoa asukkaiden ohjaamisessa yleishyödylliseen toimintaan. Kuvaamalla palvelut joko Lähellä.fi -palveluun tai palvelutietovarantoon, ne nousevat myös Tarmoa-palveluun automaattisesti. Lähellä.fi-verkkopalvelu kokoaa yhteen palveluun kaikki yhdistysten, järjestöjen ja yhteisöjen tarjoamat toimintailmoitukset ja tapahtumat monialaisesti, paikallisesti ja valtakunnallisesti. Järjestöjä kannustetaan ilmoittamaan omasta toiminnasta Lähellä.fi-palveluun, jos he haluavat saattaa oman toimintansa palvelualueiden tietoon. Lähellä-verkostoa koordinoi Lapin sosiaali- ja terveysturvayhdistys ja palvelun toimintaa kouluttavassa ja kehittävässä Lähellä-verkostossa on mukana 20 alueellisesta toimijaa, myös Yhteisöjen Yhdistys ry Etelä-Pohjanmaalta.

Hyvinvointialueen avustusperiaatteissa kumppanuusavustuksen saajan tulee ilmoittaa avustettavasta toiminnasta Lähellä.fi-palvelussa ellei se ole kuvannut toimintaansa palvelutietovarantoon.

8 Järjestöyhteistyön keskeiset toimintamallit

8.1 Palvelupolut ja asiakasohjaus

Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueen jo olemassa oleviin palvelupolkuihin voi tutustua verkkosivuilla [Palveluketjut - Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialue](#). Sekä hyvinvointialueella että järjestöissä on tunnistettu tarve tiiviimmälle ja systemaattiselle yhteistyölle palveluketjujen kehittämisessä. Yhteisten toimintamallien kehittämiseen tulee olla riittävät resurssit ja yhdessä tekemisen rakenteet ja yhteyshenkilöt.

Hyvinvointialueen palveluketjujen kehittämisestä vastaavat voivat tiedustella sopivien järjestöjen mukaan saamista kehittämisryhmiin olemalla yhteydessä Yhteisöjen Yhdistys ry/Järjestötalolle tai Järjestöneuvostoon.

8.2 Koulutus ja ohjaus

Hetki omaishoidolle hybriditilaisuus järjestetään hyvinvointialueella vuosittain järjestöyhteistyössä omaishoitajille. Tilaisuuden sisältö kohdennetaan sekä vammais- että ikäpalveluiden omaishoitajille. Koulutuksen materiaali on koottu hyvinvointialueen verkkosivuille [Omaishoitajien koulutus ja ohjaus - Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialue](#). Toimintamalli on kuvattu Innokylään, [Omaishoidon koulutus- ja ohjausmateriaali, Etelä-Pohjanmaan HVA \(RRP, P4, I1\) | Innokylä](#).

Maakunnallinen verkkovanhempainilta on matalan kynnyksen palvelu lapsiperheille, jossa voidaan pysähtyä kaikkia vanhempia koskeviin ajankohtaisiin arjen haasteisiin ja ilmiöihin. Lasten kokonaisvaltainen hyvinvointi, globaalit ja yhteiskunnalliset muutokset, digitalisaatio ja turvallisuuden tunne ovat joitain esimerkkejä muuttuvasta elinympäristöstä. Tämän konseptin kehittämisessä ovat olleet mukana laaja-alaisesti perhekeskuksen toimijoita sekä yhteistyökumppaneita. Suunnittelutyöryhmässä on ollut mukana ammattilaisia hyvinvointialueelta, kunnista, järjestöistä, seurakunnista sekä kokemusasiantuntijoita. Konseptia voi muuntaa ja jatkokehittää tarpeiden mukaan ja koota kehittäjäjoukkoa tapahtuman ympärille aiheiden mukaan. Maakunnalliset verkkovanhempainillat Etelä-Pohjanmaalla video: <https://youtu.be/S5gyFCKYhjo>

8.3 Yhdyspintatyön aamukahvit

Etelä-Pohjanmaan järjestöjen ja yhdyspintatyön yhteiset aamukahvit toteutetaan hyvinvointialueen, Yhteisöjen Yhdistys ry:n ja Etelä-Pohjanmaan Järjestöneuvoston kanssa yhteistyössä keväisin ja syksyisin aikana, noin kerran kuukaudessa (noin kahdeksan kertaa vuodessa). Aamukahvien tarkoitus on, että järjestöjen työntekijät ja vapaaehtoiset, hyvinvointialueen ammattilaiset, viranhaltijat ja luottamushenkilöt sekä kuntien järjestöyhdyshenkilöt kokoontuvat kuulemaan ja keskustelemaan jostain järjestöjä koskettavasta yhdyspinta-aiheesta. Tilaisuudesta viestitään sekä Järjestötalon että hyvinvointialueen verkkosivuilla. Materiaalit kootaan Järjestötalon sivuille.

8.4 Digitaaliset alustat ja ratkaisut

Tarmoa palvelutarjotin, www.tarmoa.fi, on työkalu, joka kokoaa yhteen järjestöjen, kuntien ja muiden toimijoiden tarjoamat palvelut ja toiminnot. Sen avulla käyttäjät voivat helposti omien tarpeiden mukaista toimintaa palveluita ja tukea. Palvelutarjottimen tavoitteena on tehdä alueen monipuolisesta toimijaverkostosta näkyvä ja saavutettava kaikille. Tavoitteena on, että asukkaat, ammattilaiset ja yhteistyötä etsivät organisaatiot löytävät tarvitsemansa tiedon helposti.

Palvelutarjotin vahvistaa järjestöjen ja julkisen sektorin välistä yhteistyötä tarjoamalla yhteisen alustan, jossa toimijat voivat tuoda esiin omaa toimintaansa. Se tukee tiedonkulkua, helpottaa yhteydenottoja ja vähentää päällekkäistä työtä, kun tieto toiminnasta ja palveluista löytyy yhdestä paikasta. Näin se edistää myös alueellista hyvinvointia ja yhteisöllisyyttä.

Tarmoa palvelutarjotin on osa laajempaa yhteistyön ja osallisuuden ekosysteemiä, joka kannustaa avoimuuteen ja yhdessä tekemiseen. Sen kehittäminen perustuu jatkuvaan vuoropuheluun eri toimijoiden kanssa, jotta se palvelee mahdollisimman hyvin kaikkia käyttäjiä ja vastaa muuttuvan toimintaympäristön tarpeisiin myös jatkossa.

Palvelutarjottimeen tiedot tulevat palvelutietovarannon ([Palvelutietovaranto | Digi- ja väestötietovirasto | Digi- ja väestötietovirasto](#)) kautta. Lisäksi Lähellä.fi -sivustolta ([Lähellä.fi](#)) on integraatio palvelutietovarantoon eli riittää kun organisaatio on kuvannut toiminnan yhteen paikkaan, josta se siirtyy eteenpäin Tarmoaan.

8.5 OLKA-toiminta

OLKA® on koordinoitua järjestö- ja vapaaehtoistoimintaa sairaalassa. OLKA® toteutetaan kumppanuustoimintana Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueen ja Yhteisöjen Yhdistys ry/Sosiaali- ja terveysalojen Järjestötalon yhteistyönä. OLKA® on HUS:in ja HYTE ry:n luoma rekisteröity yhteistyömalli.

OLKA-toiminnan tavoitteena on:

- tarjota potilaille ja heidän läheisilleen kiireetöntä kohtaamista sekä antaa tukea sairauteen sopeutumisessa
- antaa vapaaehtoisille mahdollisuus auttaa, saada uusia ystäviä ja hyvän tekemisen myötä hyvinvointia myös itselleen
- antaa sairaalan työntekijöille tietoa yhdistysten palveluista
- tarjota yhdistyksille tapa toimia sairaalassa lähellä potilasta.

OLKA-toiminta konkretisoituu Seinäjoen keskussairaalassa OLKA-toiminnan koordinoimilla tietopisteillä ja OLKA-vapaaehtoisten tarjoamana tukena ja saattoapuna. OLKA-toiminnan kanssa yhteistyössä järjestetään hyvinvointialueen ammattilaisille monenlaista koulutusta ja tiedotusta muun muassa erilaisiin teemapäiviin ja sairausryhmiin liittyen.

8.6 Kokemusasiantuntijatoiminta

Kokemusasiantuntija on Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueen järjestämän koulutuksen käynyt henkilö, jolla on omakohtaista kokemusta mielenterveys- ja/tai riippuvuusongelmasta tai fyysisestä sairaudesta joko potilaana tai läheisenä. Hänet voi tilata esimerkiksi oppilaitokseen puhujaksi

Kokemusasiantuntija

- voi toimia tukihenkilönä potilaille ja heidän omaisilleen osastoilla ja poliklinikoilla.
- on vertaistuki vaikeissa tilanteissa.
- toimii potilaan ja terveydenhuollon ammattihenkilöstön välisenä tulkkina hoitotyön arjessa.
- vahvistaa potilaan roolia vaikuttaa omaan hoitoonsa.
- voi toimia ryhmässä ryhmänohjaajana tai potilaan tukena.
- on henkilö, johon jokaisen potilaan tai läheisen kannattaa tutustua.

- elävöittää oppitunteja ja luentoja.
- on henkilö, joka jokaisen mielenterveys- ja riippuvuushoidon ammattilaisen tai opiskelijan kannattaa tavata.
- tekee hyvinvointialueen kanssa työsopimuksen ja saa työstään tuntipalkkion ja matkakorvauksen.

8.7 Kohtaamispaikkatoiminta

Perhekeskukset

Perhekeskus yhteensovittaa eri toimijoiden palveluita ja toimintaa kohtaamispaikoissa. Kohtaamispaikoilla tarkoitetaan lasten, nuorten ja perheiden toiminnoille suunnattuja tiloja. Kohtaamispaikassa perhe voi tavata muita lapsia ja vanhempia, siellä järjestetään avointa toimintaa ja tapahtumia sekä erilaisia vertaisryhmiä. Kohtaamispaikkatoiminnalla pyritään vastaamaan mahdollisimman hyvin alueen erilaisten väestöryhmien tarpeisiin.

Perhekeskuksen kohtaamispaikkatoiminnalla tarkoitetaan tietyn alueen eri toimijoiden yhdessä koordinoimaa ja tarjoamaa avointa, matalan kynnyksen toimintaa lapsille, nuorille, vanhemmille, perheille ja vapaaehtoisille. Kohtaamispaikkatoiminta on osa perhekeskusta ja perustuu THL:n määrittämiin kohtaamispaikkatoiminnan kriteereihin. Etelä-Pohjanmaan alueella on yhdeksän THL:n laatukriteerien mukaista perhekeskuksen kohtaamispaikkaa. Kohtaamispaikat ovat rakentuneet Etelä-Pohjanmaan alueella alue tai kuntakohtaisesti niin, että tilat ovat joko hyvinvointialueen, kunnan (sivistystoimi) tai järjestöjen (MLL) ylläpitämiä tai omistamia.

Kokemus- ja vertaistoimijat ry Olkkari

Hyvinvointialue tekee tiivistä yhteistyötä Kokemus- ja vertaistoimijat ry Olkkarin kanssa Seinäjoella. Kohtaamispaikassa on ollut hyvinvointialueelta yhden työntekijän resurssi. Kohtaamispaikan toiminta kohdentuu vertaistukeen ja sen kohderyhminä ovat aikuiset päihde- ja mielenterveyskuntoutujat, mielen hyvinvoinnista ja päihteettömästä elämästä kiinnostuneet. Merkittävässä roolissa Olkkarin toiminnalle ovat vapaaehtoiset ja kokemusasiantuntijat.

8.8 Ystävä- ja tukihenkilötoiminta

Hyvinvointialueen palvelualueilta tehdään yhteistyötä paikallisten SPR:n yhdistysten ja Yhteisön Yhdistys ry:n ystävä ja tukihenkilötoiminnan kanssa.

8.9 SKET ja vapaaehtoistoiminta,

SKET-toiminnalla tarkoitetaan yhteisöllisen asumisen *sosiaalista kanssakäymistä edistävää toimintaa* asumisyksikössä iäkkäille, vammaisille sekä mielenterveys- ja päihdekuntoutujille. Se on sosiaalihuoltolain mukaista palvelua. Eri järjestöjen kanssa on luotu yhteistyötä SKET-toiminnan tukena ympärivuorokautisiin, yhteisöllisiin ja lyhytaikaisyksiköihin Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueella.

Vapaaehtoistoiminta toimii SKET-toiminnan tukena tarjoamalla inhimillistä tukea, osallisuuden kokemuksia ja yhteisöllisyyttä, jotka vahvistavat ikäihmisten hyvinvointia ja yhteiskunnallista osallistumista.

Vapaaehtoistoiminta lisää merkityksellisyyden kokemusta, joka on keskeinen osa henkistä hyvinvointia. Vapaaehtoiset voivat järjestää esimerkiksi ystävätoimintaa, toimia tukihenkilönä ja olla apuna tapahtumien järjestämisessä. He voivat myös järjestää musiikkiesityksiä ja ohjata ryhmätoimintaa yksikössä. Vapaaehtoinen voi toimia liikuntaryhmän vetäjänä ja viedä asiakasta ulkoilemaan.

Vapaaehtoistoiminta antaa SKET-toiminnalle lisäresursseja täydentämällä ammattilaisen työtä. Se antaa myös osallisuuden mahdollisuuden ikäihmiselle osallistua omien kykyjensä mukaan. Se vahvistaa yhteisöllisyyttä ja lisää merkityksellisyyden kokemusta sekä vähentää ikäihmisen yksinäisyyttä.

Ikäihmisten palvelut järjestää vapaaehtoistoimija koulutusta Järjestötalon ja Muistiyhdistyksen kanssa yhteistyössä. Vapaaehtoistoimija koulutusta järjestetään tarvittaessa.

9 Muu järjestöyhteistyö

Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialue koordinoi ensimmäisen kerran alueellista ruoka-aputoiminnan järjestämisen hanketta 2024 ja hankkeelle haettiin jatkoa ja se sai myönteisen päätöksen myös vuosille 2025–2026. Hankerahalla tuetaan hankkeessa mukana olevien osatoteuttajajärjestöjen ja seurakuntien ruoka-avun järjestämisen kuluja sekä hankkeen hallinnointikuluja. Ruoka-apu hanke kokoaa yhteen alueelliset ruoka-aputoimijat järjestöistä ja seurakunnista yhdessä kuntien ja hyvinvointialueen kanssa. Hankkeesta viestitään muun muassa sen verkkosivuilla <https://www.hyvaep.fi/hyvinvointialue/hankkeet/varapu-hanke/>.

10 Vuoropuhelu ja yhteiskehittäminen

Asukkaiden hyvinvointi ja osallisuus vaatii eri toimijoiden keskinäistä verkostomaista yhteistyötä ja asukkaan mukaan ottamista. Hyvinvointialueella nähdään, että tiivis ja jatkuva yhteistyö eri toimijoiden välillä lisää vaikuttavuutta ja mahdollistaa resurssien tehokkaamman hyödyntämisen. Yhdessä kehitetyt käytännöt ja avoin tiedonvaihto vahvistavat kokonaisuutta, jossa asukkaiden hyvinvointi, osallisuus ja terveys voivat kehittyä kestävästi ja yhdenvertaisesti koko Etelä-Pohjanmaan alueella.

10.1 Asiakkaiden ohjaaminen järjestötoimintaan

Asiakkaiden ohjaaminen järjestötoimintaan edellyttää selkeitä toimintamalleja ja ajantasaista tietoa järjestöjen tarjoamasta toiminnasta. Ohjauksen tavoitteena on tukea asiakkaiden hyvinvointia ja osallisuutta täydentämällä julkisia palveluja järjestöjen tarjoamilla matalan kynnyksen toiminnoilla, vertaistuellalla ja vapaaehtoistoiminnalla. Tietoa tulee olla tarjolla esimerkiksi jo heti diagnoosin saatua, mutta tarve palvelulle saattaa olla otollinen vasta myöhemmin. Ohjauksen toteutumisessa korostuvat toimiva tiedonkulku, yhteistyörakenteet sekä henkilöstön ja järjestötoimijoiden välinen vuorovaikutus. Järjestötoimintaan ohjaaminen voidaan huomioida osana asiakaspolkua ja palvelukokonaisuuksia asiakkaan tarpeet ja valmiudet huomioon ottaen.

10.2 Asiantuntijuuden jakaminen

Järjestöille suunnatuissa kyselyissä nousi esiin näkemys, että järjestöillä on osaamista, jota voidaan hyödyntää hyvinvointialueen toiminnassa. Asiantuntijuutta tunnistettiin erityisesti paikallistason yhteistyössä, jossa yhdistykset toimivat lähellä asukkaita, sekä sairastuneille suunnatussa ensitiedon tarjoamisessa eri sairausryhmien osalta. Esimerkkeinä toimivista yhteistyökäytännöistä mainittiin hoitoyksiköissä toteutetut osastotunnit sekä nimetyt tukihenkilöt.

Kyselyiden perusteella nousi esiin myös järjestöjen tarve saada asiantuntijatukea, erityisesti toiminnasta viestimiseen ja näkyvyyden lisäämiseen. Mahdollisuutena nähtiin järjestöjen asiantuntijuuden esittely esimerkiksi hyvinvointialueen ammattilaisille sekä osallistuminen koulutuksellisiin tilaisuuksiin. Lisäksi järjestöt toivat esiin tarpeen kehittää yhteisiä rakenteita ja käytäntöjä, joiden kautta järjestöjen näkemykset

voivat tulla huomioituiksi suunnittelussa ja päätöksenteossa, esimerkiksi säännöllisen vuoropuhelun ja luottamushenkilöyhteistyön kautta.

Lähteet

Haikari, J. 2021, Järjestöjen sote-muutostuki, Järjestöjen toimintaedellytykset sote-uudistuksessa. Tukea ja malleja järjestöjen avustamiseen sote-Suomessa. <https://innokyla.fi/sites/default/files/2021-12/J%C3%A4rjest%C3%B6jen%20toimintaedellytykset%20sote-uudistuksessa.pdf>

Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueen Hyvinvointialue- ja palvelustrategia 2022, 2, 10, 12. Aluevaltuusto 21.11.2022 §148.

https://www.hyvaep.fi/uploads/2022/12/etela-pohjanmaan-hyvinvointialue-ja-palvelustrategia_valtuuston-hyvaksyma-21.11.2022-148.pdf

Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueen Hyvinvointialue- ja palvelustrategia 2022, Liite 1., 1. Strategian keskeiset lähtökohdat, ulkoiset haasteet ja sisäiset riskit.

https://www.hyvaep.fi/uploads/2022/12/etela-pohjanmaan-hyvinvointialue-ja-palvelustrategia_valtuuston-hyvaksyma-21.11.2022-148.pdf

Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueen Hyvinvointialue- ja palvelustrategia 2022, Liite 2., 5. Yhteistyö, koulutus, TKI-toiminta ja investoinnit.

https://www.hyvaep.fi/uploads/2022/12/etela-pohjanmaan-hyvinvointialue-ja-palvelustrategia_valtuuston-hyvaksyma-21.11.2022-148.pdf

Kuntien hyvät käytänteet ja tarpeet järjestöyhteistyössä, 12.9.2024
Kivioja K. & Kiviniemi S. Etelä-Pohjanmaan Hyte-neuvottelut 2024.

https://www.hyvaep.fi/uploads/2024/10/liite-1_diat-tilaisuudessa_2.pdf

Osallisuus-, yhdenvertaisuus- ja tasa-arvo-ohjelma 2024–2026.
Hyväksytty aluevaltuustossa 9.9.2024 §90. 4, 21.

https://www.hyvaep.fi/uploads/2025/08/osallisuusohjelma_26062024-1.1-005.pdf